

سۇئال

مەن قۇرئاندا كىشىنىڭ ئۈچ قىتىم : كۈن چىقىشتىن بۇرۇن ، كۈن ئولتۇرغاندىن كىيىن ۋە كۈن چۈش بولغاندا ناماز ئوقۇيدىغانلىقىنى ئوقۇدۇم . شۇڭا بىز نىمىشقا بەش قىتىم ناماز ئوقۇيمىز ؟ مەن سىلەرنىڭ 50مىڭ نامازنىڭ پەرىز قىلىنغانلىقى ، ئاندىن ئۇنىڭ بەشكە قىسقارتىلغانلىقى ھىكايىسىنى بەرنەسلىكىڭلارنى ئۈمۈد قىلىمەن . مەن بىر قايىل قىلارلىق جاۋابقا مۇھتاج .

تەپسىلىي جاۋاب

مەدھىيە ئاللاھقا بولسۇن

1- سۇئالدا كەلگەن نامازنىڭ سانى بولسا خاتا ، چۈنكى ناماز ئەسلىدە 50 ئىدى ، ئاندىن دۇنيالارنىڭ پەرۋەردىگارى مۇسۇلمانلارغا يەڭگىلىتىپ 5 نامازغا قالدۇرۇلغان .

2- شەرىئەت ئەھكاملىرى ئىككىگە بۆلىنىدۇ : بەزىلىرى بولسا مەنسى ئەقىل بىلەن چۈشەنگىلى بولىدۇ ، بەزىلىرى بولسا ئوقۇل ئىبادەت بولۇپ ، ئۇنىڭ ھىكمىتى بىزگە يۇشۇرۇن ، كىتاب نە سۈننەتتە تىلغا ئېلىنمايدۇ .
بىرىنچى مىسال :

ھاراق بىلەن قىمارنىڭ ھارام قىلىنىشى ، ئۇلۇغ ئاللاھ بىزگە ئۇنىڭ ھارام قىلىنىشىدىكى ھىكمىتىنى تىلغا ئالغان : **شەيتان ھاراق ، قىمار ئارقىلىق ئاراڭلاردا دۈشمەنلىك ، ئاداۋەت تۇغدۇرماقچى ، سىلەرنى نامازدىن ۋە اللە نى ياد ئېتىشتىن توسماقچى بولىدۇ ، سىلەر ئەمدى (ھاراقتىن ، قىماردىن) يانمامسىلەر؟** [مائىدە (داستىخان): 91] بۇنىڭغا ئوخشاش مىساللار نۇرغۇن .
ئىككىنچى مىسال :

پېشىنىڭ كۈن زاۋالدىن ئۆتكەندە بولۇشى ، مۇسۇلماننىڭ كەبىنى سولدىن ئايلىنىشى ، ئالتۇننىڭ نىسابىنىڭ قېرىقتىن بىر بولۇشى ، شام نامىزىنىڭ ئۈچ رەكەت بولۇشى . ئۇنىڭ مىساللىرى نۇرغۇن .
سۇئالدا كەلگىنى بولسا ئىككىنچى تۈرگە ياتىدۇ ، يەنى ئۇنىڭ ھىكمىتىنى كىتاب ياكى سۈننەتتىن بىلەلمەيدىغانلىرىمىز بولۇپ ، ئاللاھنىڭ بۇيرۇقىغا بويسۇنىشىمىز لازىم . ھەمدە بۇ مۇشۇنىڭغا ئوخشاش ھەممە ئەھكاملارغا ئورتاق .

مۇسۇلمان ئاللاھ ئۇنىڭغا ھىكمىتىنى بايان قىلمىغان نىمىلەردە ئۆزىنى توختىتىشى ۋە مۇئىمىنلەرگە ئوخشاش : **ئاڭلايمىز ۋە ئىتائەت قىلىمىز** دېيىشى ، **ئاڭلايمىز ، لىكىن بويسۇنمايمىز** . دەيدىغان بەنپى ئىسرائىلغا ئوخشاش بولماسلىقى كىرەك . ئاللاھنىڭ مۇنۇ سۆزىنى : **ئۇ قىلغانلىرىدىن سۇئال-سوراق قىلىنمايدۇ ، ھالبۇكى ئۇلار سۇئال-سوراق قىلىنىدۇ .** قوبۇل قىلىش مۇئىمىنلەرگە نىسبەتەن ئۇنىڭ دىنى ۋە دۇنياۋىي ئىشلىرىدا ئۇنىڭغا ياخشى ، چۈنكى ئۇ بىر پەرۋەردىگارى بار قۇل ، ھەمدە قۇلنىڭ پەرۋەردىگارىدىن بىر نەرسىنى نىمىشقا بۇيرىغانلىقىنى سوراشقا ھوقۇقى يوق . بەلكى ئۇ ئۇنىڭ بۇيرۇقلىرىغا ئىتائەت قىلىشى

لازم . ئەگەر ئۇ بىزگە نىمە ئۈچۈنلىكىنى ئېيتسا ، ئۇنى قىلىشىمىز كىرەك ، ھەمدە ئەگەر ئۇ بىزگە نىمە ئۈچۈنلىكىنى ئېيتمىسا ، بىز يەنىلا ئۇنى قىلىشىمىز كىرەك .

3- كۆۋەيت فىقھىي ئىنىسكىلوپىدىيە(149-51) سىدە بۇ يەردە تىلغا ئېلىشقا تىگىشلىك بىر ئىسىل سۆز بار :

بىز فىقھىي مەسىلىلەرنى ئۇنىڭ بەلگىلىنىشىدىكى ھىكمەتنى بىلىش ياكى بىلمەسلىك جەھەتتىن ئىككى قىسىمغا بۆلىمىز :

1- مەنىسى ئەقىلگە چۈشىنىشلىك بولغان ئەھكاملار ، ئۇ يەنە سەۋەبى ئىنىق ئەھكاملار دەپمۇ ئاتىلىدۇ ، يەنى ئۇنىڭ بەلگىلىنىش ھىكمىتىنى يا بۇ ھىكمەت تېكىستلەردە بايان قىلىنغانلىقتىن ، ياكى ئۇنى چۈشىنىپ يېتىش ئوڭاي بولغانلىقتىن بىلگىلى بولىدىغان ئەھكاملار .

ھەمدە بۇ مەسىلىلەر ئاللاھ بەلگىلىگەن نىمىلەر ئىچىدە ئەڭ كۆپ ، مەسىلەن ، ناماز ، زاكات ، روزا ۋە ھەجنىڭ ئومۇمى مەنىدە بەلگىلىنىشى ، ھەمدە تويۇق ، ئاجرىشىش ياكى تۇل قىلىشتىن كېيىنكى ئىددەت ، ئايالى ، بالىلىرى ۋە ئۇرۇق-تۇغقانلىرىغا خىراجەت قىلىش ، نىكاھ تۇرمۇشى چىدۇغىسىز ھالەتتە بولۇپ قالغاندا ئاجرىشىش ، ۋە باشقا مۇشۇنىڭغا ئوخشاش فىقھىي مەسىلىلەر .

2- نوقۇل ئىبادەت سۈپىتىدە بەلگىلىگەن ئەھكاملار ، يەنى شۇ ئىش-ھەرىكەت بىلەن ھۆكۈمنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى باغلىنىش ئىنىق بولمىغان ئەھكاملار ، مەسىلەن ، نامازنىڭ سانى ، رەكەت سانى ، ھەج ئىش-ھەرىكەتلىرىنىڭ كۆپ قىسمى . ئاللاھنىڭ رەھىم-شەپقىتى بىلەن ، ئۇنداق ئەھكاملار ھىكمىتى ئەقلى جەھەتتىن چۈشىنىشلىك ئەھكاملارغا سېلىشتۇرغاندا ئاز . بۇ ئەھكاملار كىشىنىڭ راست مۇئىمىن ياكى ئەمەسلىكىنى سىناش ئۈچۈن بەلگىلىگەن . يەنە شۇنىڭغا دىققەت قىلىش كىرەككى ، شەرىئەت ئومۇمى پىرىنسىپلىرى ۋە تارماقلىرى جەھەتتە ئەقىلگە زىت كېلىدىغان بىر نەرسىنى بىكىتمىدى ، لىكىن ئۇ ئەقىل سەۋەبىنى چۈشىنەلمەيدىغان نەرسىلەرنى بەلگىلەيدۇ . ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا چوڭ پەرق بار . ئەگەر كىشى ئاللاھنىڭ مەۋجۇتلىقى ۋە ئۇنىڭ دانالىقى ، ھەمدە ئۇنىڭ بىردىنبىر پەرۋەردىگار دەپ ئىتراپ قىلىنىشقا لايىق ئىكەنلىكىگە ئەقلىي جەھەتتىن قايىل بولغان بولسا ، ھەمدە ئۇ پەيغەمبەرنىڭ (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) بىر راست پەيغەمبەرلىكىگە ئەقلىي جەھەتتىن قايىل بولغان بولسا ئۇنداقتا ئۇ ئاللاھنىڭ پادىشاھ ۋە پەرۋەردىگارلىقىنى ، ھەمدە ئۇنىڭ قۇلى ئىكەنلىكىنى ئىتراپ قىلىدۇ . ئاندىن ئۇ مەلۇم ئىشقا بۇيرۇلسا ياكى مەلۇم ئىشنى قىلىشتىن چەكلەنسە ، ھەمدە ئۇ ئاندىن : " مەن تاكى بۇ بۇيرۇق ياكى چەكلىمىنىڭ ھىكمىتىنى بىلمىگۈچە بۇ ھۆكۈمگە ئەگەشمەيمەن " دىسە ، ئۇنداقتا ئۇ ئۆزىنىڭ ئاللاھقا ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىگە ئىشەنگۈچى ئىكەنلىكىدىن ئىبارەت دەۋاسىدا يالغانچىلىقنى ئىسپاتلىغان بولىدۇ . ئادەم ئەقلىنىڭ ھالقىپ ئۆتەلمەيدىغان چېكى بار .

ئاللاھنىڭ نوقۇل ئىبادەت جەھەتتىكى ئەھكاملىرىغا قارشى چىققۇچى بىر كىسەلگە ئوخشايدۇكى ، ئۇ بىر ئىشەنچلىك دوختۇرنىڭ قېشىغا بارىدۇ ، ئۇ ئۇنىڭغا ھەر تۈرلۈك دورىلارنى يىزىپ بىرىدۇ ، بەزىلىرى تاماقتىن بۇرۇن يېيىلىدۇ ، بەزىلىرى تاماق جەريانىدا يېيىلىدۇ ۋە بەزىلىرى تاماقتىن كېيىن يېيىلىدۇ ، ھەر خىل مىقداردا ، ئاندىن ئۇ دوختۇرغا : " مەن دورىڭنى تاكى سىز ماڭا نىمە ئۈچۈن بۇنىڭ تاماقتىن بۇرۇن يېيىلىدىغانلىقى ، بۇنىڭ تاماقتىن كېيىن يېيىلىدىغانلىقى ، ۋە بۇنىڭ تاماق جەريانىدا يېيىلىدىغانلىقى سەۋەبىنى چۈشەندۈرمىگىچە ، ھەمدە نىمە ئۈچۈن ئۇلارنىڭ ھەر خىل مىقداردا ئىچىلىدىغانلىقىنى ،

بەزىلىرىنىڭ كىچىك ، بەزىلىرىنىڭ چوڭلۇقىنى چۈشەندۈرمىگىچە يىمەيمەن " دەيدۇ . بۇ بىمار دوختۇرغا راستىنلا ئىشەنەمدۇ ؟ ئوخشاشلا ئاللاھقا ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىگە ئىشىنىدىغانلىقىنى دەۋا قىلىدىغان ، ئاندىن ھىكمىتىنى چۈشەنگىلى بولمايدىغان ئەھكاملارغا قارشى چىقىدىغان كىشىچۇ ؟ ھەقىقى مۇئىمىن ئەگەر مەلۇم نەرسىگە بۇيرۇلسا ياكى مەلۇم نەرسىدىن توسۇلسا ، ئۇ : " مەن ئاڭلايمەن ، مەن بويسۇنمەن . " دەيدۇ ، بولۇپمۇ ئەقىلگە قارشى ئەھكاملارنىڭ يوقلۇقىنى چۈشەندۈرگىنىمىزدە . مەلۇم نەرسىنى بىلمەسلىك ئۇنىڭ راست ئەمەسلىكىدىن دىرەك بەرمەيدۇ . قانچىلىغان ئەھكاملار ، ئۇلاردىكى ھىكمەت ئىلگىرى بىزگە يۇشۇرۇن ئىدى ، ئاندىن بىز ئۇلاردا چوڭ ھىكمەت بارلىقىنى بايقىمىدۇقمۇ ؟ چوشقا گۆشىنىڭ ھارام قىلىنىشىدىكى ھىكمەت نۇرغۇن كىشىلەرگە نامەلۇم ئىدى ، ئاندىن بىز ئۇنىڭدا باكتىرىيە ، كىسەللىك ۋە باشقا زىيانلىق نەرسىلەرنىڭ بارلىقىنى بىلدۇق ، ھەمدە ئاللاھ مۇسۇلمانلار جەمئىيىتىنى ئۇلاردىن ساقلىماشنى ئىرادە قىلدى . ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش ئىت يالىغان قاپچىلارنى يەتتە قىتىم يۇيۇشقا ، ئۇنىڭ بىرىنىڭ توپا بىلەن يولۇشقا بۇيرۇلىشىمۇ ھەم . . . ھەمدە باشقا ئەھكاملارنىڭ ھىكمىتى گەرچە ھازىر بىزدىن يۇشۇرۇن بولسىمۇ ، كۈنلەرنىڭ بىرىدە بايقىلىدۇ . ھەمدە ئاللاھ ياخشى بىلىدۇ .